

Asia: VN/1247/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Metsähallitus pitää esitettyjä luonnonsuojelulain muutosehdotuksia uusiutuvaa energiantuotantoa mahdollistavina ja lähtökohtaisesti perusteltuina. Metsähallitus toteaa lausuntonaan seuraavaa:

35 § Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

Mikäli uusiutuvan energian hankkeisiin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, Natura-arviointi tehdään jatkossa aina arviointimenettelyn yhteydessä. Pääsääntöisesti näin menetellään jo nykyisinkin. Metsähallitus kiinnittää kuitenkin huomion siihen, että voi olla tilanteita, joissa Natura-arvioinnin tyhjentävä suorittaminen siten, että arviointi katsottaisiin ELY-keskuksen ja Natura 2000-alueen haltijan lausunnoissa asianmukaisesti laadituksi, ei kaikilta osin ole mahdollista vielä YVA-menettelyn vaiheessa käytettävissä olevilla tiedoilla. Hallituksen esityksessä olisi tärkeää tunnistaa tämä tilanne.

Lisäksi Metsähallitus toteaa, että arviointimenettelyjen yhdistämistä koskien olisi tarpeen laatia ympäristöhallinnolle ohjeistusta. Yhteysviranomaisten tulkinnat poikkeavat muun muassa sen suhteen, ohjataan YVA-menettelyn yhteydessä, esimerkiksi YVA-ohjelmasta annettavassa lausunnossa, luonnonsuojelulain mukaista Natura-arvioinnin laatimista. Lisäksi on ollut epäselvyyttä siitä, voidaanko perusteltu päätelmä antaa tilanteessa, jossa luonnonsuojelunviranomaiset ovat edellyttäneet Natura-arvioinnin täydentämistä.

39 § Luvan myöntäminen sekä suunnitelman hyväksyminen ja vahvistaminen

Metsähallitus pitää tärkeänä, että Natura 2000 -verkostolle sallittavia heikennyksiä koskevan poikkeusmenettelyn edellytyksenä on, ettei vaihtoehtoista ratkaisua ole, ja hanke tai suunnitelma on toteutettava pakottavasta syystä. Näin valtioneuvostolle jäisi säännöksen muutoksesta huolimatta yhä tosiasiallista harkintavaltaa asiassa.

70 § Eläinlajien rauhoitus

Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, jossa todettaisiin, että mikäli uusiutuvan energian tuotantolaitosten rakentamisessa ja käytössä aiheutuu edellä mainittu kielletty seuraus, sitä ei pidetä tahallisenä, jos kyseisen uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisen ja toiminnan aikana on toteutettu asianmukaiset toimenpiteet tällaisen tappamisen välttämiseksi ja häiriöiden estämiseksi.

Luonnonsuojelulain uudistuksen esitöissä (HE 76/2022 vp, s. 210) ko. säännöksen perusteluissa todetaan, että kiello koskisi vain tahallista toimintaa. Näin ollen säännöksen muutos mahdollistaisi sen, että tietyillä häiriöitä estävillä toimenpiteillä uusiutuvan energian tuotantolaitosten rakentamista ja käyttöä ei koskisi enää 70.1. §:n 3 kohdan mukainen häirintäkielto. Metsähallituksen näkemyksen mukaan kyse on muutoksesta, jolla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia esimerkiksi maakotkan pesäpaikkojen turvaamisessa tuulivoimahankkeissa.

Metsähallitus pitää tärkeänä, että lain esitöissä avattaisiin, millaisia voivat olla riittävät ja asianmukaiset toimenpiteet, joilla estetään häiriöitä tai vältetään eläinlajien tappaminen. Lähtökohtaisesti tulisi olla kyse toimenpiteistä, joiden käyttökelpoisuus ja tehokkuus on pystytty osoittamaan tieteellisesti tai muuhun vahvaan näyttöön perustuen. On tärkeää, että asianmukaisia toimenpiteitä testattaisiin myös Suomen olosuhteissa direktiivin 16 b artiklassa mainituissa pilottihankkeissa. Asianmukaisia toimenpiteitä ja niiden vaikuttavuutta tulisi testata muuten kuin uusien hankkeiden osana, esim. hyödyntäen olemassa olevia vastaavia laitoksia ja rakenteita tai muulla tavoin testaamalla. Mikäli toimenpiteiden vaikuttavuutta testataan osana käynnistettäviä ja rakennettavia hankkeita, ei tarvittavia muutoksia yleensä käytännössä pystyittäisi toteuttamaan, vaikka seurannan tulokset tarvetta siihen osoittaisivatkin. Metsähallituksen näkemyksen mukaan myös pilottihankkeista ja niiden seurannasta olisi tarpeen sisällyttää tarkennusta lain esitöihin.

83 §

Voimassa olevan luonnonsuojelulain 83.4 §:n mukaan poikkeuslupa eliölajien suojelua koskevista säännöksistä voi olla voimassa enintään 10 vuotta kerrallaan. Mikäli mainittua enimmäisaikaa on tarkoitus noudattaa myös uusiutuvan energian hankkeisiin liittyvissä poikkeusluvista, menettely ei Metsähallituksen näkemyksen mukaan palvele esityksen yleistä tarkoitusta hallinnollisten prosessien keventämisestä. Uusiutuvan energian hankkeiden pitkäkestoisuus huomioiden, poikkeusluvan myöntäminen edellyttäisi käytännössä, hyvin todennäköisesti, uuden poikkeuslupakäsittelyn saman hankkeen kohdalla, 10 vuoden jälkeen.

Voimaantulo

Metsähallitus esittää, että hallituksen esityksessä lain voimaantulosäännöksissä selvennettäisiin esimerkiksi sitä, miten muutoksia sovelletaan lain voimaantullessa vireillä olevissa uusiutuvan energian hankkeissa.

Vaikutusten arviointi

Metsähallitus pitää tärkeänä, että lainvalmistelun yhteydessä ehdotettujen muutosten vaikutukset arvioidaan asianmukaisesti. Erityisesti arvioinnissa tulee yksilöidä 70 §:ää koskevan säännösehdotuksen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen.

RED III -direktiivin kansallinen toimeenpano muilta osin

Luonnoksessa todetaan, että RED III -direktiivillä lisättiin RED II -direktiiviin kaksi artiklaa, jotka liittyvät luonnonsuojelulain soveltamisalaan, ja muilta osin RED III -direktiivin täytäntöönpanoa koskevat hallituksen esitykset annetaan myöhemmässä vaiheessa.

RED III -direktiivin myöhemmässä täytäntöönpanossa tulee ottaa huomioon muut uusiutuvan energian hankkeiden ja niihin liittyvien verkkoinfrastruktuurin hankkeiden sujuvoittamista koskevat RED III -direktiivin säännökset liittyen erityisesti uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueisiin, joilla mm. direktiivin mukaan hankekohtaista Natura-arviointia ei ole tarpeen tehdä, jos hankkeet ovat jäsenvaltioiden näille alueille vahvistamien sääntöjen ja toimenpiteiden mukaisia. Siten nopean kehittämisen alueiden määrittelyn tulee monimuotoisuus- ja ympäristöarvojen näkökulmasta perustua laadukkaaseen tietoon.

Koska direktiivin kansallisesta toimeenpanosta muilta osin ei vielä ole tarkempaa tietoa, jäävät säädöksen kokonaisvaikutukset tässä vaiheessa epäselväksi, mikä hankaloittaa aiheesta lausumista ja muutoksiin valmistautumista.

Niemelä Juha
Metsähallitus

Oikarinen Susanna
Metsähallitus